

Sławni ludzie regionu

05.11.2007.

Zmieniony 05.02.2016.

Sławni ludzie

Nasza mała ojczyzna od wieków słynie z niezwyklej urody krajobrazu, folkloru i kultury opiewanej w utworach Tischnera, ale mało kto wie jak wielu mieszkańców naszej okolicy jest rozpoznawalnych nie tylko w Polsce, ale i w Europie. Znany polski pisarz Jerzy Pilch tak pisał o ludziach okolic Limanowej w swojej książce pt. "Bezpowrotnie utracona leworęczność" : "(…) nie palili papierosów, ciężko pracowali i żyli w doskonałości. Pismo powiada: < bądźcie doskonałymi jako i Pan nasz w niebiosach jest > i w stronach tych werset ten, jak i wszystkie pozostałe wersety Pisma traktowano ze śmiertelną powagą." Przybliżmy, więc krótko życiorysy najślawniejszych postaci okolic.

{jg\gal folder:=[grafika/jg//postaci1] title:=[Michał Sędziwój|Ludwik Kubala|Tytus Czyżewski|Rzeźba M. K. Leji|title 5|title 6|title 7|title 8] cols:=[4]}

1) Michał Sędziwój, 2) Ludwik Kubala, 3) Tytus Czyżewski, 4) Rzeźba M. K. Leji Z pewnością każdy z nas rozpoznaje sylwetkę wybitnego alchemika Michała Sędziwoja (1566 - 1636), patrona naszej szkoły. Jego dokonania zostały opisane w wielu książkach takich jak np. "Sędziwój: szkic o życiu i twórczości"; Józefa Dziekońskiego oraz w powieściach fantastycznych, po które chętnie sięgają uczniowie naszego gimnazjum. Słynne pisma Sędziwoja czytał Izaak Newton i często przytaczał w swoich dziełach. Natomiast znakomity polski malarz Jan Matejko umieścił go na jednym ze swoich obrazów pt. "Alchemik Sędziwój". Alchemik pełnił zaszczytne funkcje na dworze króla Polski Zygmunta III Wazy, zasłynął także w Hradczanach służąc cesarzowi Rudolfowi II. Upór w dążeniu do celu, wielka chęć nauki oraz niezłomność w zdobywaniu wiedzy, sprawiają, że Michał Sędziwój powinien stać się wzorem do naśladowania dla młodych Łukowiczian.

Kolejną znaną postacią związaną z Łukowicą jest znamienity polski historyk Ludwik Kubala (1838 – 1918), który całe swoje dzieciństwo i młodość spędził w tej miejscowości (mimo że w licznych źródłach trudno znaleźć informacje na ten temat). Kubala studiował na Uniwersytecie w Wiedniu, brał czynny udział w powstaniu styczniowym. Mało kto wie, że wspaniały polski pisarz Henryk Sienkiewicz pod wpływem szkiców historycznych Kubali napisał "Trylogię";, którą uczniowie dziś z większym lub mniejszym zapałem nadal czytają.

Sztuka podhalańska zainspirowała wielu artystów do tworzeniach dzieł będących do dziś naszym dziedzictwem kulturowym. Byłybyśmy ignorantkami, gdybyśmy nie wspomnieli o poecie, malarzu, krytyku sztuki i teoretyku formizmu, urodzonym w pobliskiej Przyszowej – Tytusie Czyżewskim. W latach 1902-1907 studiował na krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. Od 1911 jego prace uczestniczyły w Wystawach Niezależnych. W roku 1917 był współzałożycielem ugrupowania Ekspresjonistów Polskich, w roku 1919 przekształconego w grupę Formiści. Był jednym z organizatorów klubów futurystycznych: "Katarzynka"; (1917) i "Gałka Muszkatolowa"; (1918). Jego kompozycje wielopłaszczyznowe o dynamicznych i zgeometryzowanych formach, także portrety, martwe natury i pejzaże są jego znakiem rozpoznawczym. W dorobku ma również wiersze początkowo pisane w stylu futuryzmu, potem stylizowane na ludowy prymitywizm (zbiór "Pastorałki"). Jako poeta napisał dramat pt. "Śmierć Fauna". A oto fragment jednej z jego Pastorałek:

"Ziemia z gwiazdami pospołu
krążą jak stado owiec,
a słońce - pasterz poranny
uśmiecha się do chmur i gwiazd."

Tytus Czyżewski, mimo że rozpoznawalny poza granicami naszego kraju oraz często wymieniany jako współtwórca formizmu polskiego, wśród swoich rodaków pozostaje osobą nieznaną.

Współcześnie żyjącym nam artystą, rzeźbiarzem był pan Marian Karol Leja. Zapytany o swoją pasję odpowiadał, że jest jedynie "dłubaczem w drzewie". Był on człowiekiem bardzo skromnym, który nie lubił opowiadać o sobie i dlatego przez większość mieszkańców wsi był postrzegany jako zwykły rolnik. Wielu ludzi nie zdaje sobie jednak sprawy, z tego, że jego rzeźby gościły na wystawach w Holandii, Niemczech i na Słowacji.

Życie Mariana Leji jest idealnym materiałem na scenariusz filmowy, ponieważ w latach komunizmu pilnował on więźniów politycznych. Jednak jako przeciwnik totalitarnego ustroju w ostatnim miesiącu służby zdecydował się uwolnić "wrogów ludu". Wiedział o skutkach swojej decyzji, ale zaryzykował. Niestety, trafił do więzienia o zaostrozonym rygorze na prawie 8 lat, gdzie był torturowany,

kilkakrotnie złamano mu prawą rękę. Po szczęśliwym powrocie do domu ożenił się i założył rodzinę. Do ostatnich chwil życia nie porzucił swojej wielkiej pasji i pozostawił po sobie liczne rzeźby, które odzwierciedlają folklor naszego regionu. Zmarł w 2002 roku. {jgxdgal folder:=[grafika/jg//postaci2] title:=[Stanisław Małachowski |Władysław Orkan|Obraz M. Wnęk|Jerzy Zoń z Siekierczyny |Artur Więcek|title 6|title7|title 8] cols:=[5]}

1) Stanisław Małachowski 2) Władysław Orkan, 3) Obraz Marii Wnęk, 4) Jerzy Zoń z Siekierczyny, 5. Artur Więcek Warto chociaż wspomnieć o innych znanych postaciach związanych z Beskidem Wyspowym. Należą do nich m. in.: uczestnik obrad Sejmu Wielkiego i reformator Polski - Stanisław Małachowski pochodzący z Dobrej, pisarz tworzący w okresie Młodej Polski – Władysław Orkan z Poręby Wielkiej, artystka ludowa – Maria Wnęk urodzona w Podegrodziu, której reprodukcje obrazów możemy znaleźć w naszych podręcznikach do plastyki, reżyser i twórca Teatru KTO – Jerzy Zoń pochodzący z Siekierczyny i nadal prezentujący swoje sztuki na scenie Domu Kultury w Limanowej, a także jego rodak Artur Więcek, reżyser filmu pt. „Anioł w Krakowie”, który często w swoich scenariuszach odwołuje się do kultury góralskiej. Jest z pewnością jeszcze wiele osób, o których nie wspomnieliśmy – prosimy o zrozumienie.

Kończąc chciałoby się powiedzieć „cudze chwalicie, a swego nie znacie”... Mamy nadzieję, że nasz artykuł zobrazował specyfikę kultury i sztuki regionu .

Łukowica, listopad 2007

Paulina Gawrych

Iwona Ogrodzka

klasa III B